

Література

1. Лі Чжаофен. Український песенний фольклор як предмет познавального інтереса майбутнього учителя музики Китаю / Лі Чжаофен // Наука 21 століття: питання, гіпотези, відповіді: Научн. Журнал. – № 4 (2013), Москва-Таганрог. – 129 с. – С. 26 – 29.

2. Основи математическої статистики: учеб. посібник для ін-тів фіз.культ. / Під ред. В.С. Іванова. – М.: Фізкультура і спорт, 1990. – 176 с.

Тумбрукакі А.В. Метод навчання через задачі як засіб розвитку самостійності та творчої активності студентів / А.В. Тумбрукакі // Сучасні освітні технології: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / За ред. І.Ф. Прокопенка, В.І. Лозової. – Харків: ХДПУ, 2001. – С. 102–103.

УДК 37.091.12.011.3 – 051: 78

Глазунова І. К.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ШЛЯХ УДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

В статті професійна підготовка майбутнього учителя музики розглядається з позиції використання модульно-рейтингової організації навчального процесу, виділені її особливості та завдання навчання.

Ключевые слова: модуль, рейтинг, модульно-рейтингова система навчання, професійна освіта.

The paper training future music teacher is considered from the standpoint of the use of module-rating of the educational process, highlighted its features and learning objectives.

Keywords: module, rating, module-rating system of education, vocational education.

Нові потужні процеси світового освітнього сьогодення вимагають від національної системи вищої освіти відповідного реагування на вимоги до фахової підготовленості вчителів різного профілю, особливо викладачів мистецьких дисциплін. Найбільш перспективними шляхами модернізації вищої музично-педагогічної освіти виступає впровадження в навчальний процес різних напрямків підготовки інноваційних технологій. У цьому контексті важливого значення набуває застосування у фаховій підготовці майбутніх учителів музики модульної організації навчально-пізнавальної діяльності в поєднанні з рейтинговим оцінюванням її результатів.

Вихідні концептуальні положення даної проблеми визначаються провідними державними освітніми документами: законом «Про вищу освіту», наказами Міністерства освіти та науки України: «Програмою дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України», «Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу», «Тимчасовим положенням про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців», «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2013рр.» та методично-рекомендаційною літературою щодо опанування європейської кредитно-трансферної системи /ECTS/ (В. Бондар, І. Кожевникова, М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук та ін.) тощо.

Шляхи підвищення ефективності процесу підготовки вчителя, перспективність і значущість технологізації фахового навчання розкриваються в наукових працях: В. Андрущенко, А. Алексюка, В. Бондаря, Р. Вернидуба, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В.Кременя, І. Лернера, С. Мельничука, Н. Ничкало, А. Хуторського та ін. Питання впровадження модульно-рейтингової системи в різних аспектах висвітлюються в дослідженнях таких учених: Дж. Гарфілда, В. Збаровського, І. Кожевникової, С. Постлесуайта, Дж. Рассела, Р. Херста, Дж. Шнайдера, П. Юцявичене, зокрема

вітчизняних: І. Бабіна, В. Бондаря, М. Згуровського, Г. Мельниченка, Л. Романишиної, О. Сидорко, П. Сікорського, М. Сукнова, Н. Шияна та ін.

Підвищенню якості фахової підготовки студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів присвятили свої праці провідні дослідники в сфері музичної педагогіки та виконавства, методики музичного виховання: Е. Абдулін, А. Болгарський, С. Горбенко, О. Еременко, А. Козир, Л. Куненко, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.

Впровадження інноваційних технологій у фахове навчання майбутніх вчителів музики розглядають у своїх роботах: О. Бурська, В. Гусак, Л. Гусейнова, Н. Гуральник, В. Кричевський, Г. Падалка, І. Парій, М. Сапієва, О. Щербініна, О. Щолокова.

Вивчення досліджень з питань змістового наповнення музично-педагогічної підготовки доводить бажання науковців вийти за межі традиційності в організації навчальної роботи зі студентами. Модульна технологія надає можливості викладачу вищого навчального закладу більш планомірно проектувати процес підготовки студентів, побудований на основі діагностико-прогностичної діяльності; здійснювати управління педагогічним процесом, максимально наближуючи його до гарантованого результату.

Дослідження з організації модульного навчання довели, що доцільно розглядати *навчальний модуль* як одиницю блочно створеного і дидактично сформованого змісту фахової підготовки для досягнення певного рівня знань, умінь, навичок та відповідного контролю. Таким чином, модульно-рейтингове навчання доцільно розглядати як сукупність понять «навчальний модуль» й «модульне навчання».

У нашому дослідженні *модульно-рейтингова система навчання характеризується як послідовне засвоєння навчального матеріалу рівними, цілісними, логічно впорядкованими і обґрунтованими частинами (модулями), а результати його засвоєння є підставою для визначення місця (рейтингу) студента*. Її застосування найбільш яскраво демонструє сукупність змістово-організаційної та контрольної-оцінювальної складових фахової підготовки. Модульно-рейтингова система дозволяє всебічно врахувати індивідуальні здібності кожного студента і максимально реалізувати та розвинути його творчий потенціал шляхом підвищення рівня сформованості мотиваційної сфери, спрямувати майбутнього фахівця на опанування навичок самостійної роботи.

З'ясуємо поняття «модуль» як структурної одиниці модульно-рейтингової системи навчання. Узагальнений аналіз дефініцій поняття «модуль» (від лат. *modulus* – міра) свідчить, що в науковій практиці дане визначення використовується давно. Тотожними до нього в математиці є, наприклад, позитивний скаляр, абсолютна величина, довжина вектора тощо. У фізиці модулем називають деякі коефіцієнти, зокрема: «модуль Юнга», «модуль зсуву», «модуль об'ємного стиску» тощо. Наукові процеси середини ХІХ ст. – початку ХХ ст., зауважує В.Збаровський, мали вплив на техніку й технологію, тому поняття «модуль» з'являється і в будівництві та архітектурі, де означає прийняту міжнародною науково-технічною спільнотою міру кратності співвідношень частин будівель та споруд [6].

Таким чином, дефініція «модуль» має значення:

- інваріанту;
- фізичного коефіцієнта;
- умовного засобу вимірювання;
- конструктивного модуля;
- функціонального модуля [1].

Вперше у науково-педагогічних дослідженнях поняття «модуль» використав Дж. Рассел, який назвав його навчальним пакетом, самостійною частиною навчального матеріалу, що відповідає конкретній темі курсу та вільно інтегрується до програми занять. Окремий фрагмент теми, який має певну дидактичну мету та визначає *конкретні виробничі (трудові) операції*. Український науковець А.Алексюк під модулями розуміє самостійний розподіл курсу на частини, в межах яких вивчаються одне або декілька близьких за змістом і споріднених за значенням понять, законів, принципів, явищ [1], а В.Бондар підкреслює, що модуль навчальної дисципліни – це не просто її частина (тема чи розділ), а *інформаційний*

вузол, який уніфікує підхід до структурування цілого на частини, тобто на окремі модулі [4]. Доречно підкреслити, що П. Юцявичене виділяє модулі двох типів: *модулі пізнавального типу*, що підпорядковуються цілям фундаментальної (теоретичної) освіти та *модулі операційного типу*, що спрямовані на опанування ефективних методів, способів алгоритмів теоретичної та практичної навчальної діяльності [10]. У концепції Міжнародної організації праці модуль трудових навичок – це опис дій працівника, який складається з одного або кількох модульних одиниць (блоків). [9].

Розгляд дефініції «модуль» підтверджує, що однозначного значення у педагогічній теорії досліджуване поняття поки що немає. У формулюванні цієї дефініції дослідники прагнуть поєднати провідні сучасні педагогічні тенденції. І хоча організаційне структурування модулів знайшло відображення в нормативних документах, поки що відсутні нормативні стандартні визначення цього судження. Тому навчальний модуль ми розглядаємо як *форму організації пізнавальної діяльності студентів, яка об'єднує мотиваційно-цільову, пізнавально-змістову, контрольну-рефлексивну функції навчання та забезпечує формування у студентів певної системи знань, умінь і навичок відповідно до державних стандартів вищої освіти*.

Виникнення модулів у освітньому процесі, на наш погляд, пов'язано, по-перше, з прискоренням сучасного науково-технологічного прогресу, по-друге, з появою інформаційних технологій, які зумовлюють необхідність не тільки ефективного набуття професійних знань, умінь та навичок, а й застосування ефективних способів, методів та підходів їх опанування для орієнтації в сучасному інформаційному просторі.

Дослідження фахівців (роботи Л. Романишиної, І. Романюка, П. Сікорського, О. Сидорко), та надбання практики переконує, що у модульному навчанні перевага надається *рейтинговому оцінюванню*. Ефективність застосування цієї системи оцінювання вимагає, в першу чергу, коректного визначення основного сутнісного поняття окресленої технології – рейтинг. *Рейтинг*, у перекладі з англійської, означає оцінку, ранг, положення одного відносно іншого [5].

Дослідник організації навчального процесу в педагогічних університетах з кредитно-модульною та модульно-рейтинговою системами Р. Вернидуб вбачає у застосуванні рейтингового контролю великий розвивальний ефект. На його думку, така система:

- стимулює відвідуваність занять та регулярну самостійну роботу в ході засвоєння навчальних програм;
- дозволяє більш достовірно оцінювати особистісну багатоманітність студентів, посилює їх мотивацію до роботи з накопичення знань, підвищує самостійність у навчанні;
- знижує роль випадковості в процесі здачі іспитів, забезпечує захищеність студентів від зайвих стресів;
- дає точну оцінку місця, яке займає студент серед своїх однокурсників, створює точний та безперечний критерій для нарахування стипендій, надання певних заохочень та пільг;
- підвищує рівень планування та організації навчального процесу, а також самостійної роботи студентів;
- реалізує модульний принцип викладання навчальних дисциплін;
- забезпечує зацікавленість студентів у систематичній самостійній роботі та своєчасності виконання контрольних завдань [5].

Як підкреслюють Т. Алексеєнко та В. Болотов [2; 3], при модульно-рейтинговому навчанні істотно підвищується ймовірність так званого глибокого *занурення* у зміст навчальної дисципліни. Річ у тім, що традиційні інформаційно-авторитарні методи використовують лише частину розумових механізмів слухача і при тому найслабшу – пасивну увагу, логічну пам'ять і логічне мислення. В умовах глибокого занурення (а це можливо тільки під час активної самостійної праці) в роботу вступають усі основні механізми психіки: загострюються почуття, активно працюють пошукові емоції, образне й логічне мислення, образна, логічна й рухлива пам'ять, свідомість й підсвідомість, воля і розум.

А. Нісімчук та О. Островерх підкреслюють, що суттєвою вадою традиційної технології навчання є *надмірне навантаження* пам'яті студент. Науковці визначають, що сумнівною рисою традиційної системи навчання є складання екзаменів, які містять досить великий обсяг навчального матеріалу, опанованого за досить тривалий період навчання. Такий екзамен виховує в студента здатність запам'ятовувати за короткий час велику кількість інформації, але не для того, щоб використовувати її в практичній діяльності. Звичайно, все це суперечить основному завданню сучасної освіти [7; 8].

Суттєвою проблемою у традиційному навчанні завжди була проблема оцінювання знань, умінь і навичок. Система містить негативні оцінки з явно вираженою каральною функцією, тож суперечить сутності сучасних суб'єкт-суб'єктних взаємин між викладачем і студентами, адже у майбутніх фахівців слід *стимулювати досягнення*, а не карати за помилки або незнання [4]. Дискретність традиційної системи оцінювання надто велика, статус офіційної оцінки рівня підготовки студента має лише оцінка, одержана під час семестрового екзамену. Традиційна система оцінювання не передбачає і можливості самооцінки студента [9].

Натомість у межах модульного навчання замість одного семестрового екзамену студент складає, по суті, кілька екзаменів (менших за обсягом навчального матеріалу і за відрізком часу) після опанування змісту кожного модуля або його елемента. Коли настає час вихідного контролю, студент виявляється готовим до нього значно більше, ніж до екзамену в традиційній системі.

Таким чином, все вищезазначене дозволяє зробити висновок, що саме *модульно-рейтингова система представляє собою найбільш яскраву демонстрацію сукупності змістово-організаційної та контрольної складових фахової підготовки студентів педагогічних університетів*. Крім того, вона дає змогу враховувати індивідуально-особистісні здібності кожного студента і максимально реалізовувати та розвивати його творчі потенції опосередковано, через підвищення рівня сформованості мотиваційної сфери та спрямовує майбутнього фахівця на опанування навичок самостійної роботи.

Ми переконані, що використання модульно-рейтингової системи як інноваційної педагогічної технології забезпечує реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до організації навчального процесу майбутнього фахівця музичного профілю та є шляхом подальшого розвитку педагогічної освіти в контексті вимог Болонської декларації.

Література

1. Алексюк А. М. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі / А.М.Алексюк // Проблеми вищої школи: наук.-метод. зб. / Ін-т системних досліджень освіти. – К., 1994. – Вип. 8. – С. 3-6.
2. Алексеєнко Т.А. Модульна технологія вивчення курсу «Педагогіка»: навчально-методичний посібник / Алексеєнко Т.А., Мишковська Т.Д., Сушанка В.В.. – Чернівці: Рута, 2002. – 159с.
3. Болотов В.А. Проектирование профессионального педагогического образования /В.А. Болотов, Е.И. Исаев, В.И. Слободчиков. //Педагогика. – 1997. - №4. – С. 66-72.
4. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів /Володимир Іванович Бондар. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
5. Вернидуб Р.М. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі / Вернидуб Р.М. // Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – С. 146-168.
6. Збаровский В. И. Методичні матеріали щодо кредитно-модульної системи організації навчального процесу. – Львів: Вид-во Львівська політехніка, 2004. – 86с.
7. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології /А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т.Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 368 с.
8. Островерх О.О. Педагогічний моніторинг як засіб гуманізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» /О.О. Островерх. – Харків, 2004. – 19 с.

9. Педагогіка вищої школи: підручник // за ред.. В.Г.Кременя, В.П.Андрущенко, В.І.Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 255с.

10. Юцявичене П.А. Принципы модульного обучения / П.А.Юцявичене // Советская педагогика. – 1990. - №1. – С.55-65.

УДК 788.43:373.147

Чжан Цзянань

ДЕЯКІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГРИ НА САКСОФОНІ

В статье раскрываются основные принципы звукоизвлечения, которые имеют теоретическое значение в контексте физиологических особенностей игры на саксофоне. Актуальность данной проблемы заключается в раскрытии содержания необходимых методических задач музыкантов, которые обогащают их музыкально-исполнительские возможности, рассматриваются в более широком спектре для успешной реализации их будущей многоаспектной профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: физиологические особенности, методические принципы игры на саксофоне, преподаватель-музыкант.

The article describes the basic principles of sound that are important in the context teoretichskoe physiological characteristics on the saxophone. The urgency of this problem lies in the disclosure of the content of the necessary methodological problems of musicians who enrich their musical and performance capabilities are discussed in a wider range for the successful implementation of a future multi-faceted professional-pedagogical activity.

Keywords: physiological features, methodological principles of saxophone playing, teacher-musician.

Науково-методична думка в галузі духового інструментального мистецтва за останні 30 років розвивалась в декількох напрямках: подальшого розвитку та удосконалення загальної теорії та методики навчання гри на всіх духових інструментах, дослідження загальних закономірностей розвитку будь-яких компонентів виконавського апарату та засобів музичної виразності (зокрема, саксофону.); питань теорії та практики гри на конкретному духовому інструменті з'ясування глибоких виконавських процесів, виявлення об'єктивних закономірностей музичної інтонації, вібрато, динаміки, тембру тощо. На основі об'єктивних даних відповідних досліджень усвідомлювались особливості звучання духових інструментів, фізична та фізіологічна природа тих або інших прийомів звукотворення; уважно вивчався класичний доробок, аналізувались партитури та переклади для фортепіано, що сприяло розширенню кругозору, глибокому проникненню в художню цінність музичних творів.

Багато авторів пов'язують свої праці із специфічними особливостями навчання гри на конкретному духовому інструменті та їх узагальненням (Г.Єремкін, Б.Манжора К.Мюльберг, Є.Носирєв, В.Сумеркін, Р.Терьохін, А.Усов та ін.). Обрана проблема складна тим, що музична педагогіка звернулась до сфери виконавства на духових інструментах нещодавно. Серед авторів та дослідників теорії та методики гри на духових інструментах назовемо В.Апатського, Н.Волкова, Б.Дикого, Ю.Усова та інших.

У музично-педагогічній науці значне місце стали займати дослідження щодо звуковидобування на духових інструментах. У дореволюційній використовувалось лише поняття «атака» звука, а у сучасній методиці воно розширилося за рахунок терміну «штрих» та ін. Зауважимо, що багато відомих педагогів-методистів все частіше пропонують у своїх методиках власні погляди на застосування тих чи інших штрихів та атаки звуку.

Останнім часом саксофон став користуватись особливою популярністю серед духових інструментів. Ми пояснюємо це тим, що цей інструмент мобільний і може використовуватися як у академічному музичному виконавстві, так і у відтворенні сучасних музичних стилів і напрямках.